

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

I anledning åpent møte 11. desember 2006 vedrørende oppfølgingen av anbefalinger fra FNs komité for avskaffelse av rasediskriminering (CERD), har berørte departementer utarbeidet svar til de enkelte anbefalingene. Svarene er satt inn i CERD-komiteens oversatte anbefalinger (concluding observations) nedenfor og vil også legges ut på Utenriksdepartementets nettsider på ODIN.

**Internasjonal konvensjon om avskaffelse av alle former for
rasediskriminering**

KOMITEEN FOR AVSKAFFELSE AV RASEDISKRIMINERING

69. sesjon

31. juli–18. august 2006

**BEHANDLING AV RAPPORTER INNGITT AV
KONVENSJONSPARTENE I HENHOLD TIL KONVENSJONENS
ARTIKKEL 9**

**Avsluttende merknader fra
Komiteen for avskaffelse av rasediskriminering**

NORGE

1. Komiteen behandlet Norges 17. og 18. periodiske rapport, som ble fremlagt som ett dokument (CERD/C/497/Add.1), på sitt 1774. og 1775. møte (CERD/C/SR.1774 og CERD/C/SR.1775), som ble avholdt 10. og 11. august 2006. Den vedtok følgende avsluttende merknader på sitt møte nr. 1784 (CERD/C/SR.1784), som fant sted 17. august 2006.

A. Innledning

2. Komiteen takker for partens rapport, som følger komiteens retningslinjer for rapportering, og uttrykker tilfredshet med at den norske delegasjonen har svart utførlig på de spørsmål som ble stilt under behandlingen av rapporten. Komiteen setter også pris på den åpne, ærlige og konstruktive dialogen den har hatt med delegasjonen.

3. Komiteen har med tilfredshet merket seg at rapporten er utarbeidet i nært samarbeid med det sivile samfunn, og at representantene fra Norsk senter for menneskerettigheter og Likestillings- og diskrimineringsombudet tok ordet under samtalen med komiteen.

B. Positive sider

4. Komiteen ser med glede på at partene i april 2006, i tråd med Paris-prinsippene, opprettet en nasjonal institusjon for menneskerettigheter, nærmere bestemt Norsk senter for menneskerettigheter.

5. Komiteen har med tilfredshet merket seg vedtakelsen av lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven), som trådte i kraft i januar 2006.

6. Komiteen ser med glede på vedtakelsen i 2005 av Finnmarksloven, som fastsetter prosedyrer for å styrke samenes rett til å delta i beslutningsprosesser om forvaltning av grunn og naturressurser i områdene der de lever.

7. Komiteen har merket seg endringene i straffeloven § 135 a, som trådte i kraft i 2006 og har som formål å styrke vernet mot rasistiske og andre hatefulle ytringer, samt ny paragraf 100 i Grunnloven.

8. Komiteen uttrykker tilfredshet med opprettelsen i 2004 av Romanifolkets fond, som har som målsetting å gi personer av romanislekt som har vært offer for den tidligere assimileringspolitikken, erstatning for de lidelser dette har påført dem. Komiteen sier seg også tilfreds med den norske delegasjonens forsikringer om at opprettelsen av fondet innebærer et forpliktende løfte fra Norges regjering om at den assimileringspolitikken som tidligere ble ført overfor romanifolket, ikke kommer til å bli gjentatt.

9. Komiteen ser med glede på opprettelsen i 2003 av Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse, som arbeider for at minoritetsgrupper med flyktninge- eller innvandrerbakgrunn skal få et best mulig helsetilbud.

10. Komiteen sier seg også fornøyd med opprettelsen i 2006 av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, som har som mål å bidra til like levekår for innvandrere som for den øvrige befolkningen, og til mangfold gjennom arbeid, integrering og deltakelse.

11. Komiteen ser videre med glede på opprettelsen 1. januar 2004 av Indre Finnmark tingrett, som er en tospråklig (samisk og norsk) domstol.

12. Komiteen har med tilfredshet merket seg at Norge, i tråd med konvensjonskravene, leverer sine rapporter til fastsatt tid.

C. Betenkeligheter og anbefalinger

13. Komiteen gir på nytt uttrykk for at den er betenkt over mangelen på statistiske data i partens rapport om den etniske sammensetningen av landets befolkning.

Komiteen anbefaler at parten, i samsvar med punkt 8 i retningslinjene for rapportering, legger fram opplysninger om bruk av morsmål som en indikasjon på etnisk ulikhet, i tillegg til opplysninger hentet fra målrettede samfunnsundersøkelser som er gjennomført på frivillig grunnlag og med full respekt for at dem det gjelder, har krav på personvern og anonymitet, og minner om komiteens generelle anbefaling nr. 8 om egenidentifisering blant personer med en bestemt rasemessig eller etnisk tilhørighet.

AID:

AID har bedt Statistisk Sentralbyrå vurdere CERD-komiteens anbefaling. Det er også et arbeid på gang når det gjelder samisk statistikk.

AID vil ellers bemerke at motstanden mot og frykten for individbasert statistikk er betydelig blant nasjonale minoriteter, f.eks. taterne. Det er også usikkerhet rundt spørsmålet hos samene. AID mener det er viktig å respektere de nasjonale minoritenes synspunkter og er i dialog med gruppene om dette.

14. Komiteen har merket seg at konvensjonen ble innarbeidet i nasjonal lovgivning i juni 2005 gjennom diskrimineringsloven, men konstaterer samtidig at dette ikke er tilfellet når det gjelder menneskerettsloven av 1999 slik komiteen oppfordret til i sine avsluttende merknader tidligere. Det ville ha sikret at konvensjonen gikk foran motstridende nasjonal lovgivning.

Komiteen oppfordrer parten til å vurdere om konvensjonen skal innarbeides på et høyere nivå i partens interne rettsorden for å sikre at konvensjonen, i tilfelle uoverensstemmelse, får forrang fremfor nasjonal lovgivning.

JD/AID:

Spørsmålet er under vurdering.

15. Selv om komiteen har merket seg at parten har gjort rede for vanskene med å ta opp begrepet "rase" i konvensjonen, er den like fullt bekymret over at diskrimineringsloven ikke spesifikt omfatter diskriminering på grunnlag av rase (artikkel 1 og 2).

Komiteen anbefaler at parten, innenfor rammen av diskrimineringslovgivningen, sørger for at diskriminering på grunnlag av rase i tilstrekkelig grad omfattes av eksisterende lovgivning og innlemmes i Likestillings- og diskrimineringsombudets oppgaver.

AID:

Komiteen er bekymret for at loven ikke fullt ut oppfyller konvensjonen iom at *rase* ikke er blant diskrimineringsgrunnlagene. Årsaken til dette er at begrepet *rase* bygger på teorier om at befolkningen kan deles inn i ulike grupper basert på nedarvende egenskaper, og at disse teoriene ikke har forskningsbasert grunnlag. Ved å benytte begrepet *rase* som et grunnlag i diskrimineringsloven, kan dette bidra til å legitimere en slik forståelse. Komiteen ber Norge forsikre seg om at diskrimineringsloven dekker diskriminering på grunnlag av rase. Diskrimineringsloven dekker som kjent diskriminering på grunnlag av etnisitet, opprinnelse, avstamning, hudfarge – i tillegg til religion, livssyn og språk – og vil dermed også dekke det som oppfattes som å ligge i begrepet *rase*.

16. Selv om komiteen har merket seg partens merknad om at et formelt forbud vil kunne ha den utilsiktede effekten at rasistiske organisasjoner gis legitimitet, er den fortsatt betenkt over at det ikke finnes en eksplisitt straffebestemmelse i nasjonal lovgivning som kriminaliserer og hjemler bruk av straff overfor rasistiske organisasjoner (artikkel 4 bokstav b)).

Komiteen minner om sin anbefaling nr. 15 om artikkel 4, der det heter at samtlige bestemmelser i konvensjonens artikkel 4 er bindende, herunder bestemmelsen om å erklære at alle organisasjoner som fremmer og tilskynder til rasediskriminering, er ulovlig og forbudt, og gjentar at den anbefaler parten å vedta nødvendig lovgivning for å sikre at konvensjonens artikkel 4 bokstav b) overholdes fullt ut.

JD:

Justisdepartementet er av den oppfatning at norsk rett oppfyller konvensjonens krav om forbud mot rasistisk organisering. Selv om det i norsk rett er et formelt forbud mot å etablere rasistiske organisasjoner er slik organisering i realiteten forbudt. Straffebudene som samlet gir et forbud er blant annet:

- Straffeloven §§ 61 a og 162 c om organisert kriminalitet.
- Diskrimineringsloven § 15 som straffer diskriminering begått av flere personer.
- Straffeloven § 330 forbyr etablering og deltagelse i organisasjoner hvis formål er å begå straffbare handlinger. For eksempel vil organisasjoner som har som formål å fremsette ytringer i strid med straffeloven § 135 a være forbudt etter straffeloven § 330.
- Straffeloven § 104 a som blant annet straffer den som danner, deltar i, rekrutterer medlemmer til eller støtter en forening eller sammenslutning som har til formål ved ulovlig midler å oppnå innflytelse i offentlige anliggender dersom foreningen eller sammenslutningen har tatt skritt for å realisere formålet emd ulovlige midler.

Forbudet mot rasistiske organisasjoner ble senest grundig vurdert i forbindelse med vedtakelsen av ny diskrimineringslov, jf. Holgersen-utvalget NOU 2002:12 rettslig vern mot etnisk diskriminering, se særlig kapittel 12 og ot.prp. nr. 33 (2004-2005) Forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv. (diskrimineringsloven) kapittel 13. Hovedhensynet er at det reelt er et forbud i norsk rett mot rasistiske organisasjoner, at det er bedre at forbudet retter seg mot organisasjoners virksomhet enn organisasjonen selv og at et formelt forbud vil ha flere uønskede virkninger. Det er bred konsensus i Norge om dette syn. Justiskomiteen gikk senest i Innst.O. nr. 29 (2002-2003) enstemmig imot å innføre et uttrykkelig forbud mot rasistiske organisasjoner.

Straffeloven § 135 a og andre relevante bestemmelser i forhold til rasistiske organisasjoner vil bli vurdert i arbeidet med å revidere straffeloven. Her kan det også nevnes at om en handling er rasistisk motivert vurderes innført som et straffeskjerpene moment. Departementet tar sikte på å fremme dette tidlig høsten 2007.

17. Komiteen er betenkt over at Finnmarksloven ikke tar opp østsamenes spesielle situasjon (artikkel 5 og artikkel 2 nr. 2).

Komiteen anbefaler at parten, i samsvar med konvensjonens artikkel 2 nr. 2 og komiteens generelle anbefaling nr. 23 om urfolks rettigheter, tar ytterligere skritt for å få vedtatt særlige og konkrete tiltak for å sikre at bestemte grupper av urfolk som er særlig sårbare, nærmere bestemt østsamene, får tilfredsstillende utvikling og beskyttelse, slik at de kan nyte sine menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut og på like vilkår, særlig for å anerkjenne og vise respekt for deres særegne kultur, historie, språk og livsform som en berikelse av statens kulturelle identitet, og for å bidra til deres fortsatte eksistens. Komiteen anmoder også parten om at den i sin neste periodiske rapport orienterer nærmere om Finnmarkskommisjonen og om utkast til nordisk samekonvensjon.

AID:

Norge fått en frist på 12 mnd. til å kommentere spørsmålet, jfr. paragraf 28. AID jobber med å forberede svaret. På dette tidspunktet er AID spesielt interessert i å lytte til hva øst-samene selv har å si om saken.

18. Komiteen er betenkt over at personer som ikke er norske statsborgere, i henhold til utlendingsloven kan varetektsfengsles på mistanke om at de har oppgitt falsk identitet. Den er også betenkt over at det ikke er satt noen øvre grense for hvor lenge disse personene kan holdes i varetekt, og over rapporter om at ikke-statsborgere har sittet fengslet i over ett år (artikkel 5 bokstav a)).

Komiteen gjør parten oppmerksom på generell anbefaling nr. 31 om å hindre rasediskriminering i, og som en følge av, strafferettspleien og på generell anbefaling nr. 30 om diskriminering av ikke-statsborgere, og anbefaler parten å sikre at fengslig forvaring ikke kan ilegges med mindre det foreligger saklig grunn hjemlet i lov, for eksempel når det er fare for at vedkommende skal flykte, eller for at han eller hun skal ødelegge bevis eller påvirke vitner, eller når det er fare for alvorlige ordensforstyrrelser. Komiteen anbefaler videre at personer som holdes i forvaring, skal nyte godt av alle de rettigheter de har krav på i henhold til relevante internasjonale regler.

JD:

Politiets arbeid på utlendingsfeltet, er regulert gjennom en rekke lover og forskrifter. Arbeidet er i stor grad styrt av sentrale føringer gitt av Regjering, departement og direktorat. St.prp. nr. 1 (2006 – 2007) sier for eksempel på side 117 følgende:

”Regjeringen vil styrke arbeidet med utsendelse av utlendinger med ulovlig opphold og intensivere innsatsen med å få til returavtaler med flere land. Utlendinger med ukjent bakgrunn og *identitet* kan være en sikkerhetsrisiko og innsatsen for å avklare asylsøkeres *identitet* skal derfor styrkes. På utlendingsfeltet har politiet ansvar for ankomstregistrering av asylsøkere, fastsetting av *identitet* og uttransportering av personer som ikke har tillatelse til å oppholde seg i Norge og som ikke reiser frivillig.”

For å kunne gjennomføre disse oppgavene på en hensiktsmessig måte, er norsk politiet gitt mulighet til å benytte et sett av tvangsmidler. Disse er blant annet nedfelt i ”Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her” (Utlendingsloven) og ”Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her.” (Utlendingsforskriften)

I følge utlendingslovens § 37, kan utlending under visse forutsetninger pågripes og fengsles. Samlet fengslingstid kan ikke overstige 12 uker med mindre det foreligger *særlige grunner*.

Politiet vurderer hver enkelt fengslingssak for seg og finner i noen tilfeller at det kan foreligge ”særlige grunner” som kan medføre at man overstiger 12 ukers-regelen. Dette blir imidlertid prøvd i rettssystemet og det er retten som i hvert enkelt tilfelle vurderer om grunnlaget for fengsling etter bestemmelsene i utlendingsloven er til stede.

For å sikre iverksetting av vedtak som innebærer at utlending må forlate riket, kan politiet i henhold til utlendingslovens § 41, under gitte forutsetninger, pågripe utlendingen og anmode retten om fengslig forvaring. Retten kan her beslutte fengsling for høyst to uker. Fristen kan bare forlenges dersom utlendingen ikke forlater riket og det er overveiende sannsynlig at utlendingen ellers vil undra seg gjennomføring av vedtaket. I slike saker kan fristen forlenges for høyst to uker, men ikke mer enn to ganger.

I henhold til utlendingslovens bestemmelser i § 41, vurderer politiet, så vel som retten, om en fengsling etter denne paragraf vil være et uforholdsmessig inngrep. I så tilfelle vil utlendingen i stedet kunne bli ilagt meldeplikt, passbeslag eller bestemt oppholdssted.

Politidirektoratet tar til etterretning at komiteen i sin generelle anbefaling nr. 30, om diskriminering av ikke stats-borgere, tar til orde for å:

”sikre at fengslig forvaring ikke kan ilegges med mindre det foreligger saklig grunn hjemlet i lov, for eksempel når det er fare for at vedkommende skal flykte, eller for at han eller hun skal ødelegge bevis eller påvirke vitner, eller når det er fare for alvorlig ordensforstyrrelse”.

Politidirektoratet er av den oppfatning at politiets bruk av varetektsfengsel allerede er i tråd med de anbefalinger som komiteen lister i sin generelle anbefaling nr. 30. Grunnlag og forutsetninger for bruk av varetektsinstituttet er nøye regulert blant annet i utlendingsloven og straffeprosessloven og det antas derfor at gitte anbefalinger i nr. 30 om diskriminering av ikke stats-borgere, allerede ivaretas med bakgrunn i nevnte lovverk.

AID:

Utlendingslovutvalget har uten nærmere begrunnelse foreslått at gjeldende lov § 37 om fengslingstid på 12 uker, med mulighet til forlengelse utover 12 uker ved ”særlige grunner”, videreføres i ny lov. Ingen av høringsinstansene har merknader til utvalgets lovutkast. Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil i forbindelse med Ot.prp. om ny utlendingslov vurdere merknadene fra FN's rasediskrimineringskomité.

19. Komiteen konstaterer at det er viktig i tilstrekkelig grad å beherske statens offisielle språk som et middel til sosial integrering, men er samtidig bekymret over de strenge kravene til norsk-kunnskaper den nye loven om statsborgerskap stiller for å få norsk statsborgerskap (artikkel 5 bokstav d) iii)).

På grunnlag av generell anbefaling nr. 30 anbefales parten å sikre at bestemte grupper av ikke-statsborgere ikke forskjellsbehandles når det gjelder adgangen til å få norsk statsborgerskap, og å være tilstrekkelig oppmerksom på eventuelle forhold som kan være til hinder for at personer med langvarig eller fast opphold i landet kan bli naturalisert.

AID:

Den individuelle plikten til deltakelse i opplæring i 300 timer, og vilkåret om dokumentasjon av gjennomført norskopplæring for innvilgelse av både bosettingstillatelse og statsborgerskap, understreker den enkeltes ansvar for raskt å søke å lære seg norsk språk og sette seg inn i norske samfunnsforhold.

Det stilles ikke noe krav om å ha nådd et særlig kunnskapsnivå i norsk ved søknad om statsborgerskap. Det er tilstrekkelig at personen er tilstedet og deltar i undervisningen, og ved søknad kan dokumentere at opplæringen er gjennomført.

Begrunnelsen for dette gjennomføringskravet, i motsetning til et kunnskapskrav som finnes i en rekke andre land, er at deltakere i opplæringen vil ha ulike forutsetninger og ulik skolebakgrunn, og at opplæringen skal tilpasses den enkeltes behov. I noen tilfeller vil deltakerne være analfabeter eller ha lite eller ingen utdanning fra før. Opplæringens kvalitet og pedagogiske innhold vil ha avgjørende betydning for om læring faktisk finner sted. Både staten og kommunene har fokus på å utvikle kvaliteten i opplæringen.

Det overordnede målet for opplæringen er at deltakerne skal kunne nå et ferdighetsnivå i norsk som setter dem i stand til å bruke eller bygge videre på sin medbrakte kompetanse i utdanning, arbeid og samfunnslivet for øvrig. Målsetningen i opplæringen er at så mange som mulig føres opp til avsluttende prøver, for på denne måten å dokumentere sin kompetanse.

Innføring av bestemte tester som vilkår ville kunne bety at noen ville være avskåret fra muligheten til å få ervervet norsk statsborgerskap selv med stor individuell innsats i opplæringen

20. Selv om komiteen anerkjenner den innsats parten har gjort når det gjelder sysselsetting, blant annet arbeidet med en handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen, er den fortsatt bekymret over den høye arbeidsledigheten blant innvandrere (artikkel 5 bokstav e i)).

Komiteen erkjenner de sammensatte utfordringer knyttet til integrering av innvandrerbefolkningen. Den anbefaler parten på grunnlag av komiteens generelle anbefaling nr. 30 å iverksette mer effektive tiltak for å hindre at arbeidsvilkår og stillingskrav bidrar til at ikke-statsborgere diskrimineres på arbeidsmarkedet, blant annet gjennom ansettelsesregler og -praksis som har til hensikt å utelukke visse personer eller grupper fra ansettelse, eller som har slik virkning. Komiteen anbefaler videre at lovgivning som forbyr diskriminering ved ansettelser og enhver form for diskriminerende praksis på arbeidsmarkedet, gjennomføres i praksis og fullt ut, og at det iverksettes ytterligere tiltak for å redusere arbeidsledigheten blant innvandrere som oppholder seg i landet.

AID:

Det er et mål å redusere ledigheten og øke sysselsettingen blant innvandrere. Det er allerede igangsatt en rekke tiltak på en bred front. På den ene siden tiltak som kvalifiserer og tilpasser innvandrernes kompetanse til det norske arbeidsmarkedet.

På den andre siden er tiltak som hindrer diskriminering og bidrar til å bedre arbeidslivets evne til å inkludere innvandrerne. Kvinner med innvandrerbakgrunn inngår som en målgruppe i alle tiltakene. Enkelte tiltak, slik som introduksjonsordningen, er utformet slik at de skal

stimulere til deltakelse for kvinner på lik linje med menn. På andre tiltak, slik som Ny sjanse, er kvinner en prioritert gruppe.

Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere

Introduksjonsloven regulerer en ordning for nyankomne innvandrere der deltakelse i et individuelt tilrettelagt introduksjonsprogram gir deltakeren rett til en bestemt ytelse til livsopphold, introduksjonsstønad. Introduksjonsprogrammet skal tilpasses den enkeltes behov for kvalifisering og kan vare inntil to år. Målet med introduksjonsprogrammet er å gi grunnleggende ferdigheter i norsk, grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv, samt å forberede for deltakelse i yrkeslivet og/eller utdanning. Den som deltar i programmet har krav på introduksjonsstønad. Målgruppen for loven er nyankomne innvandrere mellom 18 og 55 år med behov for grunnleggende kvalifisering. Hovedgruppen er nyankomne flyktninger, personer som har fått opphold på humanitært grunnlag og familiemedlemmer til disse gruppene. Et viktig prinsipp i loven er at både programmet og stønaden er innrettet slik at den stimulerer til deltakelse for både kvinner og menn.

Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Fra og med 1. september 2005 er det gjennom bestemmelser i introduksjonsloven innført rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Kommunene er pålagt en plikt til å gi slik opplæring. Voksne innvandrere med en oppholdstillatelse som gir grunnlag for bosettingstillatelse, har rett og/eller plikt til 300 timer opplæring i norsk samfunnskunnskap, 250 timer norskopplæring og 50 timer samfunnskunnskap på et språk innvandreren forstår.

Flyktninger, personer som har fått opphold på humanitært grunnlag, personer som har fått kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon samt familiemedlemmene til de nevnte gruppene, har plikt til å delta i 300 timer opplæring og rett til gratis opplæring. I tillegg er familiegjenforente til norske og nordiske borgere omfattet.

Arbeidsinnvandrere fra land utenfor EØS-/EFTA-området samt deres familiemedlemmer har plikt til å delta i 300 timer opplæring, uten rett til gratis opplæring. EØS-/EFTA-borgere har verken rett eller plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Kommunene har plikt til å tilby dem som omfattes av rett og plikt til opplæring inntil 2700 timer ytterligere opplæring hvis de trenger det. Opplæring utover 300 timer er ikke en rett for den enkelte.

Gjennomførte 300 timer opplæring eller dokumentasjon på tilfredsstillende ferdigheter i norsk er en forutsetning for å få bosettingstillatelse (permanent opphold) og statsborgerskap.

Arbeidsmarkedstiltak

Innvandrere er en prioritert målgruppe i arbeidsmarkedspolitikken. Pr 2. kvartal 2006 var 31 prosent av alle deltakerne på ordinære arbeidsmarkedstiltak innvandrere. Flertallet av innvandrerne som deltar på arbeidsmarkedstiltak kommer fra ikke-vestlige land. Kvinnene er i flertall blant deltakere. Nær 40 prosent av innvandrerne som deltok på tiltak pr 2. kvartal 2006, deltok på arbeidspraksis, mens 41 prosent deltok i opplæring (AMO-kurs). Om lag 10 prosent av alle innvandrere som deltok på tiltak per 2. kvartal 2006, var registrert med lønnstilskudd.

Tilsvarende andel for de uten innvandrerbakgrunn var 15 prosent. Arbeidsmarkedstiltak ser ut til å øke sannsynligheten for jobbovergang blant innvandrere fra ikke-vestlige land.

Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen

Handlingsplanen ble lagt fram samtidig med statsbudsjettet for 2007 og markerer regjeringens satsing på integrering og inkludering for den kommende budsjettperioden. Handlingsplanen tar tak i fire områder som er helt avgjørende for å lykkes i inkluderingsarbeidet: Arbeid, Oppvekst, utdanning og språk, likestilling og deltakelse. Regjeringen har i Handlingsplanen for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen foreslått følgende tiltak for å øke innvandrerbefolkningens deltakelse i arbeidslivet:

Forsøk med moderat kvotering av personer med innvandrerbakgrunn til statsforvaltningen

Regjeringen vil se på metoder for å øke rekrutteringen av personer med innvandrerbakgrunn til statlig forvaltning. Ett mulig virkemiddel er moderat kvotering. Regjeringen vil i løpet av første halvår 2007 avklare forutsetningene for å gjennomføre forsøk med moderat kvotering for personer med innvandrerbakgrunn. Basert på utredningen vil det bli tatt stilling til om det skal gjennomføres forsøk med moderat kvotering av personer med innvandrerbakgrunn i statlig forvaltning. Moderat kvotering innebærer at en ved like eller tilnærmet like kvalifikasjoner velger en kandidat med innvandrerbakgrunn.

Aktiv rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til statsforvaltningen og helseforetakene

Regjeringen vil gjennom tildelingsbrevene pålegge alle etater innenfor det statlige forvaltningsområdet og helseforetakene, ut fra tilstand og egne forutsetninger, å utarbeide konkrete planer med mål for å øke rekrutteringen av personer med innvandrerbakgrunn. Det skal rapporteres på gjennomføring og måloppnåelse i disse virksomhetenes årsrapporter. Det skal også legges til rette for lederopplæring i forhold til mangfoldsledelse i de aktuelle virksomhetene.

Fortsatt fokus på etablerervirksomhet blant innvandrere

Gründervirksomheten blant innvandrere i Norge er et positivt bidrag til verdiskapningen i samfunnet. I statsbudsjettet for 2005 ble det bevilget 2 mill. kr til forsøksvirksomhet om entreprenørskap blant innvandrere. Foreløpige resultater er positive, men tyder på at det kan være behov for ytterligere forsøk og utvikling.

Regjeringen vil også i 2007 støtte forsøksvirksomhet med 2. mill. kroner for å vinne ytterligere kunnskap om tilrettelegging av etablerervirksomhet for innvandrere.

Økning av integreringstilskuddet

Regjeringen er opptatt av flyktninger og deres familier bosettes raskest mulig, slik at de også raskest mulig kan bidra med sine ressurser i arbeids- og samfunnsliv.

Kommunene er hovedaktører for å oppnå målsettingen om rask bosetting, og gjennomføre introduksjonsprogram som raskt kvalifiserer flyktningene for arbeidslivet. Integreringstilskuddet er det viktigste virkemiddel for å få til rask og god bosetting. Regjeringen vil øke integreringstilskuddet med 47 mill. kr.

Arbeidsrettet innsats overfor innvandrere

Regjeringen vil styrke arbeidsrettingen av introduksjonsprogrammet. I 2007 er det nødvendig med en økt innsats for arbeidsretting av introduksjonsprogrammet fordi flere deltakere i

programmet er i en fase hvor arbeidsmarkedstiltak er aktuelt. Regjeringen vil i 2007 også styrke innsatsen overfor innvandrere som trenger særskilt bistand for å komme i jobb, men som ikke omfattes av introduksjonsprogrammet. Tiltaket vil også fange opp grupper av unge med innvandrerbakgrunn i storbyområder. Innenfor et tiltaksnivå på om lag 11 800 tiltaksplasser i 2007, vil Regjeringen styrke innsatsen overfor innvandrere ytterligere og det er bl.a. i den forbindelse lagt inn om lag 165 mill. kroner til oppfølging av Handlingsplanen for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen. Dette gir isolert sett 1 300 tiltaksplasser, samt personellressurser til oppfølging av tiltaksdeltakerne.

Program for basiskompetanse i arbeidslivet

Regjeringen vil styrke og utvide program for basiskompetanse i arbeidslivet med 10 mill. kr i 2007. Formålet med programmet er å bidra til at voksne ikke støtes ut av arbeidslivet på grunn av manglende grunnleggende ferdigheter. Programmet skal gi støtte til bedrifter og offentlige virksomheter som vil sette i gang opplæring i grunnleggende ferdigheter for ansatte og/eller arbeidssøkere. Opplæringen skal så langt det er mulig gis i kombinasjon med arbeid.

Videreføring av Ny sjanse

Regjeringen vil videreføre kvalifiseringsprogrammet Ny sjanse med 20 mill. kr i 2007. Ny sjanse er et forsøk med lønnet kvalifisering etter modell av introduksjonsordningen for innvandrere som etter flere år i Norge ikke har fast tilknytning til arbeidsmarkedet og derfor er avhengig av sosialhjelp. Kvinner er en prioritert gruppe.

Norskopplæring for asylsøkere

Regjeringen vil gjeninnføre norskopplæring for asylsøkere og setter av 42,6 mill. kr til tiltaket. Opplæringen vil starte høsten 2007. De som får oppholdstillatelse, vil raskere enn i dag kunne delta i arbeids- og samfunnsnivå i kommunen når de allerede kan noe norsk.

Handlingsplan mot fattigdom

Parallelt med handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen, har regjeringen lagt en handlingsplan mot fattigdom. Flere tiltak for å styrke arbeidsmarkedstilknytningen for innvandrere er fremmet som en del av regjeringens handlingsplan mot fattigdom. Tiltakene i handlingsplan mot fattigdom vil for øvrig også komme innvandrere til gode.

Stortingsmelding om arbeid, velferd og inkludering

Den nye arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV) skaper en ramme for et helhetlig og samordnet tilbud til personer som har behov for bistand til å komme i og stå i et arbeidsforhold. Regjeringen legger høsten 2006 fram en stortingsmelding om arbeid, velferd og inkludering med forslag til hvordan tiltak, tjenester og stønader best kan innrettes for å bidra til at flere kan komme i arbeid. Innvandrerbefolkningens situasjon og muligheter i arbeidslivet vil være et tema i meldingen.

Norskopplæring for asylsøkere

Regjeringen vil gjeninnføre norskopplæring for asylsøkere og setter av 42,6 mill. kr til tiltaket. Opplæringen vil starte høsten 2007. De som får oppholdstillatelse, vil raskere enn i dag kunne delta i arbeids- og samfunnsnivå i kommunen når de allerede kan noe norsk. Asylsøkere vil, gjennom å lære norsk, også kunne kommunisere i dagligdagse situasjoner på

asylmottaket og i det lokalmiljøet asylmottaket ligger. Norskopplæring er en meningsfull aktivitet som kan bidra til å bedre de psykososiale forholdene i asylmottak.

Asylsøkere som oppholder seg i ordinære mottak, skal kunne få inntil 250 timer opplæring i norsk. Norskopplæringen skal avsluttes når endelig negativt vedtak etter klage til Utlendingsnemnda er fattet. De som får oppholdstillatelse, fortsetter opplæringen i kraft av sin rett og plikt til 300 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven. Introduksjonsloven pålegger kommunene å tilby innvandrere inntil 2 700 timer norskopplæring i tillegg til de 300 timene som er obligatorisk opplæring i norsk og samfunnskunnskap. En legger til grunn at behovet for norskopplæring totalt vil bli mindre for dem som har fått norskopplæring mens de var asylsøkere. Tiltaket er beskrevet i Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen.

21. Komiteen er betenkt over at mange kommuner i sitt helsetilbud til asylsøkere, flyktninger og personer som er kommet på familiegjening, ikke har sørget for tilstrekkelig vern mot sykdom (artikkel 5 bokstav e) iv)).

På grunnlag av generell anbefaling nr. 30 anbefales parten å treffe alle nødvendige tiltak for å trygge ikke-statsborgeres rett til en tilfredsstillende helsestandard fysisk og psykisk, ved blant annet å bedre deres tilgang til forebyggende, helbredende og lindrende behandling.

HOD:

Komiteens betenkning baserer seg på Helsetilsynets landsomfattende tilsyn i 2004 med helsetjenester til nyankomne asylsøkere, flyktninger og familiegjening. Siden tilsynet ble utført har fylkesmennene fulgt opp kommunene som har fått påvist avvik for å sikre at avvikene er blitt lukket.

Organisering av helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger fremgår av veilederen *Helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger* (IS-1022). Veilederen er lagt ut på internett på følgende lenke: http://www.shdir.no/vp/multimedia/archive/00004/IS-1022_4100a.pdf

Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) arbeider med oppfølgingen av veilederen. Status for SHdirs arbeid er som følger:

- Veilederen er tatt i bruk i kommunene. Fylkesmennene har bidratt til å gjøre veilederen kjent, jf. Embetsoppdraget for 2005 og 2006.
- SHdir anbefaler at fylkesmennene i Embetsoppdraget for 2007 får i oppdrag å ”bidra til oppfølging og videreutvikling av helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger. Fylkesmannen skal ha spesiell oppmerksomhet på barn i mottak, smittevern og miljørettet helsevern.”
- I den grad fylkesmannen finner det hensiktsmessig er smittevernarbeid rettet mot asylsøkere, flyktninger og familiegjening tema på de fylkesvise smittevernkonferansene.
- Direktoratet har inngått et samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet for å forsøke å bidra til en raskere bosetting av flyktninger med ressurskrevende helseproblemer. For å kartlegge flaskehalser i bosettingsprosessen fra asylmottak har det vært innhentet erfaringer med bosettingsarbeidet i et utvalg kommuner. Funnene fra kartleggingen presenteres sammen med SHdirs anbefalinger for en raskere bosetting i en rapport (IS-1398) som ferdigstilles innen utgangen av 2006.

- Direktoratet opprettet i 2004 en ressursgruppe for arbeid med helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger. Ressursgruppen består av ni fagpersoner som har erfaring fra, og er spesielt engasjert i forhold til, arbeidet med asylsøkere og flyktninger. Gruppen fungerer som et diskusjonsforum sammen med SHdir, og gir råd i forhold til direktoratets arbeid med helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger. Direktoratet står imidlertid fritt til å følge gruppens anbefalinger.
- Direktoratet ga i 2005 og 2006 økonomisk støtte til opprettelsen av *Migrahel* – faggruppe for helsepersonell som jobber med migrasjonshelse. Migrahel har arrangert to landsomfattende konferanser om migrasjonshelse, med hovedvekt på helsetjenestetilbudet til asylsøkere og flyktninger. Et av formålene til gruppen er å opprette en egen faggruppe for sykepleiere som knyttes opp til Norsk Sykepleierforbund. Migrahel vil være en viktig samarbeidspartner når det gjelder å sikre helsetjenester av god kvalitet i mottakene.

Direktoratet vurderer at asylsøkere, flyktninger og familieegjenforente i hovedsak har en tilfredsstillende tilgang til forebyggende, helbredende og lindrende behandling. Direktoratet er imidlertid kjent med at det kan være en utfordring å tilby tilstrekkelig psykisk helsehjelp.

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) oppdaterte og reviderte i 2006 en veileder om psykiatrisk og psykososialt arbeid med flyktninger. Veilederen er utarbeidet med tanke på behandleren innenfor psykisk helsevern, og siktemålet er å dele faglige erfaringer og kunnskap. Det gis råd om utredning, behandling og oppfølging i arbeidet med en pasientgruppe som ofte har sammensatte problemer og behov. Det er lagt vekt på å gi informasjon om sentrale temaer på dette feltet slik som samarbeid med tolk, kulturforståelse og grove menneskerettighetsbrudd. Veilederen inneholder også referanser til andre viktige kilder for informasjon. Her understrekes at det viktigste i dette arbeidet er etableringen av en dialog og et samarbeid hvor flyktningen kan føle seg trygg nok til å nyttiggjøre seg tilbudet. Veilederen er tilgjengelig på internett, og finnes på følgende lenke:
http://www.nkvts.no/bibliotek/Publikasjoner/Info/InfoFlyktninger_veileder.htm

Sosial- og helsedirektoratet er videre oppmerksomme på at spesielt barn i mottak kan være i en sårbar situasjon. Når det gjelder barn og unge asylsøkere som lider av traumatisk stress m.v. har Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) nylig ferdigstilt en egen veileder for behandling og oppfølging, jf. følgende lenke:
http://www.nkvts.no/bibliotek/Publikasjoner/BokerRapporterNotater/Barneveileder_flyktninger.pdf.

Samtidig samarbeides det med utlendingsmyndighetene om tiltak som kan bedre forholdene for barn og unges psykisk helse i asylmottakene. Dette er viktig, da ikke alle er så lenge i landet at man kan faglig forsvare å igangsette langvarige behandlingstiltak.

Siden høsten 2005 har Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) arbeidet med å starte opp et prøveprosjekt for å identifisere evt. psykiske lidelser hos barn og unge i det de kommer til landet slik at man kan tilrettelegge best mulig ut i fra dette. Det tas sikte på å iverksette prosjektet i løpet av første halvdel av 2007.

Sosial og helsedirektoratet vil videre arbeide for å bedre legetjenesten til asylsøkere og flyktninger ved å få flere kommuner til i større grad å utnytte muligheten til å avtale inntil 7,5 ukentlige timer offentlig allmennmedisinsk arbeid med den enkelte fastlege.

Når det gjelder smitteverntilbudet til asylsøkere, flyktninger og andre med innvandrerbakgrunn, slik dette ble beskrevet i Helsetilsynets landsomfattende tilsyn med helsetjenestetilbudet til denne gruppen i 2004, har departementet tidligere gitt innspill i brev til AID av 10.7.2006 . Av dette brevet fremgår det blant annet at enhver som er smittet med en allmennfarlig smittsom sykdom har rett til særskilt personlig veiledning om hva den smittede kan gjøre for å motvirke at sykdommen blir overført til andre (personlig smittevernveiledning). Dette regnes som en del av retten til nødvendig helsehjelp etter kommunehelsetjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven og pasientrettighetsloven. Det følger av kommunehelsetjenesteloven § 1-1 at kommunene skal sørge for nødvendig helsetjeneste for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen. Det er altså kommunenes ansvar å sikre at flytkinger og asylsøkere får de nødvendige helsetjenester, herunder at de får informasjon om den sykdommen legen mener den smittede har, dens smittsomhet og smitemåter, og om hvilke lover og bestemmelser som gjelder.

Siden tilsynsrapporten ble offentliggjort i 2005 har HOD i 2005 og 2006 øremerket kr. 500 000 til fylkesvise smittevernkonferanser for helsepersonell i kommunene og ansatte i asylmottak for å styrke smittevernet for gruppen. Dette videreføres i 2007. Arbeidet med hiv-forebygging blant innvandrergupper har vært et viktig satsingsområde i det nasjonale forebyggingsarbeidet de siste 10 år og skal videreføres i 2007 og framover.

For ytterligere informasjon vises det til omtalen av minoriteter, tuberkulose, hiv og seksuelt overførbare infeksjoner i Norges 17/18 rapport til CERD, jf. para 244 – 249.

22. Komiteen er bekymret over den høye frafallsprosenten blant innvandrerbarn i videregående skole (artikkel 5 bokstav e) v)).

Komiteen henstiller til parten å treffe tiltak for å sikre økt deltakelse fra barn med innvandrerbakgrunn i videregående utdanning. På grunnlag av generell anbefaling nr. 30 anbefales parten å sørge for at offentlige utdanningsinstitusjoner er åpne for ikke-statsborgere som er bosatt på partens territorium, og for barn av personer bosatt i Norge, men uten rettslig status innenfor norsk jurisdiksjon. Videre anbefales parten å sørge for en effektiv gjennomføring av ”Handlingsplan for å hindre frafall i videregående opplæring 2004–2006”.

KD:

Vurdering av rett til utdanning i videregående opplæring

Etter opplæringsloven § 2-1 har barn og unge rett og plikt til grunnskoleopplæring. Retten til grunnskoleopplæring gjelder når det er sannsynlig at barnet skal være i Norge i mer enn tre måneder. Plikten tar til å begynne når oppholdet har vart i tre måneder. Grunnskolen er således åpen for ikke-statsborgere på lik linje med norske statsborgere, med unntak for barn som oppholder seg kortvarig i landet. Dette gjelder også barn av personer bosatt i Norge, men uten rettslig status innenfor norsk jurisdiksjon.

Det fremgår av opplæringsloven § 3-1 at ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring har rett til tre års videregående utdanning. Ikke-statsborgere har lik rett som statsborgere så lenge de har lovlig opphold i landet, jfr. forskrift til opplæringsloven § 6–9. Mindreårige asylsøkere kan likevel tas inn til videregående opplæring i påvente av vedtak om oppholdstillatelse. Blir det avslag på søknaden har de imidlertid ikke en lovfestet rett til å fullføre skoleåret.

Kunnskapsdepartementet har per i dag ingen fullgod oversikt over hvilket utdanningstilbud på videregående nivå asylsøkere får. Som et ledd i vårt nasjonale arbeid for å følge våre forpliktelser etter konvensjonen har Kunnskapsdepartementet derfor bedt Utlendingsdirektoratet forsøke å fremskaffe et slikt tallmateriale. Vi antar det er store variasjoner fylkeskommunene i mellom. I lyset av denne kartleggingen vil Kunnskapsdepartementet, eventuelt i samarbeid med andre departement, vurdere tiltak for å bedre en eventuell uoppfylt konvensjonsforpliktelse på dette området.

Tiltak for økt deltakelse for barn med minoritetsbakgrunn i videregående utdanning

Elever og lærlinger med innvandrerbakgrunn har lavere gjennomføringsprosent i videregående utdanning enn ungdom uten innvandrerbakgrunn. Gjennomføringen er lavest i yrkesfaglige utdanningsprogram. Det er et mål at prosentandelen elever og lærlinger som har innvandrerbakgrunn, og som fullfører videregående opplæring, skal være like høy som for elever uten innvandrerbakgrunn.

Strategiplanen *Likeverdig utdanning i praksis - Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2006-2009* skal blant annet bidra til å øke andelen av minoritetsspråklige elever som begynner på og fullfører videregående opplæring.

Strategiplanens mål:

- bedre yrkes- og utdanningsveiledningen
- bedre muligheten for læreplasser
- mer fleksibel og målrettet opplæring for elever med mangelfull opplæring og kort botid i landet.
- øke kompetansen blant ledere, lærere og instruktører om tospråklig utvikling.

I rapporten *Tiltak for bedre gjennomføring i videregående opplæring*, utarbeidet av en arbeidsgruppe nedsatt av Kunnskapsdepartementet, nevnes flere innsatsområder som både er satt i gang og som er planlagt for å øke gjennomføringen i videregående opplæring.

Kunnskapsløftet

Gjennom Kunnskapsløftet er grunnskole og videregående opplæring blitt et gjennomgående utdanningsløp. Kunnskapsløftet vektlegger styrket kompetanse og større læringsutbytte for den enkelte elev. Grunnleggende ferdigheter skal styrkes slik at eleven står bedre rustet til å nytte seg av videre opplæring.

Det legges opp til mer lokal valgfrihet når det gjelder organisering av opplæringen. Det gis mulighet til å omdisponere 25 prosent av undervisningstiden for å gi større rom for fleksibilitet for den enkelte elev. I Kunnskapsløftet del II - *Prinsipper for opplæringen* - heter det at fellesskolen skal ha ambisjoner på elevens vegne, samtidig som den skal ta hensyn til elevens ulike forutsetninger og progresjon.

Styrke utdanningstilbudet for barn og unge med minoritetsbakgrunn

Gjennom Kunnskapsløftet er målet at det skal gis mer tilpasset opplæring for den enkelte elev. Alle elever skal utvikle grunnleggende ferdigheter og kompetanse. Dette skal gi grunnlag for videre læring. I Kunnskapsløftet del II - *Prinsipper for opplæringen* - heter det at fellesskolen

skal ha ambisjoner på elevens vegne, samtidig som den skal ta hensyn til elevens ulike forutsetninger og progresjon.

Gode norskkunnskaper er en forutsetning for å kunne ha utbytte av undervisning i alle fag i skolen. Rapporten *Evaluering av praktiseringen av norsk som andrespråk for språklige minoriteter i grunnskolen*, utarbeidet av Rambøll Management, viser blant annet at det er mangel på kompetanse blant lærere som underviser i norsk som andrespråk. Mange elever får undervisning i norsk som andrespråk gjennom hele skoleløpet. Gjennom Kunnskapsløftet satses det på kompetanseutvikling for lærere som skal undervise minoritetsspråklige. Det vil utarbeides nivåbaserte nasjonale læreplaner i grunnleggende norskopplæring med tilhørende kartleggingsverktøy.

Bedre veiledningskompetanse

Utdanningsdirektoratet arbeider med å styrke karriereveiledning og rådgivningstjenester for elever. Kompetanseutviklingsprogrammet *Er gode råd dyre* skal videreføres. Prosjektet skal utvikle kompetansen blant rådgivere, lærere, skoleledere, A-etat (NAV) osv. i veiledning av minoritetsspråklige for å forebygge og redusere frafall under opplæring.

Flere læreplasser

KD og UDIR fokuserer på generell mangel på læreplasser. Gutter med innvandrerbakgrunn fra ikke-vestlige land har lavest sannsynlighet for å få læreplass. UDIR har satt i gang informasjonskampanjen *Start med en lærling*. Det er også viktig å ivareta det flerkulturelle perspektivet i kompetanseutvikling for rådgivere og instruktører i bedrifter. Dette kan bidra til at elever med innvandrerbakgrunn får bedre tilgang på læreplasser.

Arbeide for et godt samarbeid med minoritetsspråklige foreldre

Det er viktig at foreldrene er involvert i barnas utdanning. Godt samarbeid mellom hjem og skole er viktig for elevens utbytte av skolegangen. Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) jobber aktivt med å involvere minoritetsspråklige foreldre i samarbeid med skolen. FUG har etablert et ressursnettverk bestående av minoritetsspråklige foreldre.

23. Parten anbefales også i fortsettelsen å ta hensyn til de aktuelle delene av Durban-erklæringen og handlingsprogrammet når konvensjonen gjennomføres i partens interne rettsorden; det gjelder særlig artikkel 2–7. Parten anbefales videre i sin neste periodiske rapport å orientere om andre handlingsplaner eller tiltak som er iverksatt for å gjennomføre Durban-erklæringen og handlingsprogrammet på nasjonalt plan.

UD:

Fra norsk side har vi fulgt opp sluttdokumentet fra Durban bla gjennom Diskrimineringsloven, handlingsplaner mot rasisme og opprettelsen av diskrimineringsombudet. Vi har også arrangert et seminar for medlemmene av Østersjørådet om oppfølging av Durban-erklæringen.

24. Komiteen anbefaler parten å ratifisere den internasjonale konvensjonen om beskyttelse av rettighetene til alle arbeidsinnvandrere og deres familier.

UD:

Per i dag er det kun migrantproduserende land som har ratifisert FNs migrantarbeiderkonvensjon. Såvidt man kjenner til, er det heller ingen vestlige land som for tiden vurderer å ratifisere denne konvensjonen. Slik ratifikasjon har heller ikke vært aktuelt for Norge. Norge har forøvrig ratifisert den europeiske migrantarbeiderkonvensjonen og relevante ILO-konvensjoner.

FN-konvensjonen inneholder tildels meget detaljerte bestemmelser som berører flere departementer og en evt vurdering av norsk ratifikasjon vil måtte innebære en grundig gjennomgang av konvensjonen.

25. Parten oppfordres til å fortsette kursingen av dommere, polititjenestemenn, lærere, sosialarbeidere og andre offentlige tjenestemenn for å gjøre dem bedre kjent med innholdet i konvensjonsbestemmelsene.

JD:

I Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen og mål for inkludering (Vedlegg til AIDs St.prp. nr. 1 (2006-2007), punkt 22 "Innsats mot diskriminering i politiet", skriver man at Justisdepartementet vil prioritere en rekke tiltak, herunder følgende:

Alle tilsatte i politi- og lensmannsetaten og påtalemyndigheten skal gis grundig opplæring i temaer som gjelder mangfold, inkludering, etikk og relevant lovverk.
Justisdepartementet arbeider med oppfølgingen av dette.

Justisdepartementet kan ikke pålegge Kompetanseutvalget for dommere hvilke temaer som skal prioriteres. Man har imidlertid initiert en del relevante kurs- og opplæringstiltak på området, og vi har forstått at disse skal videreføres. Punktet i CERDs rapport vil bli viderefremidlet til Domstoladministrasjonen.

26. Komiteen anbefaler at parten under utarbeidelsen av sin neste periodiske rapport fortsetter praksisen med å konsultere, og også styrker dialogen med, organisasjoner i det sivile samfunn som bekjemper rasediskriminering.

JD:

Politisk ledelse i Justisdepartementet har halvårlige møter med en rekke NGO'er som representerer eller arbeider med innvandrere- og etniske minoriteters interesser. Man har meget gode erfaringer med å arbeide på denne måten; politisk ledelse mottar nyttige innspill fra organisasjonene, det har vært mulig å avklare misforståelser og skape forståelse for forskjellige synspunkter.

I forbindelse med oppfølgingen av Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2002-2006) ble det opprettet et sentralt kontaktforum mellom Politidirektoratet og en rekke relevante organisasjoner på dette området. Det ble også opprettet lokale kontaktfora i alle politidistrikt.

Dette videreføres i Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen og mål for inkludering som følger: *Dialogen mellom politiet og representanter for minoritetsbefolkningen skal videreføres gjennom et sentralt dialogforum og lokale dialogfora.*

27. Parten anbefales å sørge for at dens rapporter gjøres tilgjengelig for det alminnelige publikum fra det tidspunkt de legges fram, og tilsvarende at komiteens merknader og anbefalinger i forbindelse med rapportene blir offentliggjort.

AID/UD:

Rapporten og anbefalingene er bl.a. tilgjengelige på nettsidene til Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Utenriksdepartementet. Møtet med representanter for det sivile samfunn 11. desember 2006 er også et ledd i arbeidet med å offentliggjøre og spre informasjon om komiteens merknader og anbefalinger.

28. Parten anbefales i løpet av de nærmeste tolv månedene å oversende informasjon om hvordan den har fulgt opp komiteens anbefalinger i punkt 17, 19 og 21 i henhold til prosedyreregul nr. 65 pkt. 1.

AID/JD/HOD:

Det vil bli gjort.

29. Komiteen anbefaler at partens 19. og 20. periodiske rapport leveres under ett som én felles rapport 5. september 2009, og at parten tar for seg samtlige spørsmål som reises i disse avsluttende merknadene.
